

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Araştırma Makaleleri
Research Articles

Latin Amerika'da Siyasi Birlik Düşüncesinin Dünü ve Bugünü

The Past and Present of the Political Union Idea in Latin America

Yaşar Pınar Özmen

Sosyal Medya'da Terör Propagandası Üzerine AİHM'in İkili Tutumu

Inconsistency of the ECtHR over Terrorist Propaganda on Social Media

İlyas Fırat Cengiz

Rusya'nın Güvenlik Stratejisi Çift Sınır ve Rusya-Ukrayna Savaşı Örneği

Russia's Security Strategy Double Border and the Case of the Russia-Ukraine War

Şeyma Kalyoncu İlhan

Kitap İncelemesi
Book Review

Yasemin Çokgüçlü Kuzey Kore'nin Nükleer Faaliyetleri ve Küresel Yansımaları

Eda Vural

Editörler Kurulu / Editorial Board

Baş Editör / Editor-in-Chief

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Özgür Tüfekçi

Genel Koordinatör / General Coordinator

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Alper Tolga Bulut

Yönetici Editörler / Managing Editors

- Dr. / Dr. Hülya Kınık
- Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Göktuğ Kıpırzlı
- Arş. Gör. / Research Assist. Fevzi Kırbaşoğlu

Kitap İnceleme Editörleri / Book Review Editors

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Bülent Şener (*Türkçe Kitap / Books in Turkish*)
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Murat Ülgül (*İngilizce Kitap / Books in English*)

Alan Editörleri / Section Editors

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Fatma Akkan Güngör
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Yılmaz Bayram
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ayça Eminoğlu
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Vahit Güntay
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Erol Kalkan
- Profesör / Prof. Dr. İsmail Köse

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Dr. Shane Brennan – American University in Dubai, UAE
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Professor Murat Çemrek – Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Rahman Dağ – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Professor Süleyman Erkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Dr. Ayla Göl – York St John University, UK
- Professor Emre İşeri – Yaşar Üniversitesi, Türkiye
- Professor Gökhan Koçer – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. SungYong Lee – University of Otago, New Zeland
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ali Onur Özçelik – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
- Professor Alp Özerdem – George Mason University, USA
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Kaan Renda – Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Paul Richardson – University of Birmingham, UK
- Professor Didem Ekinci Sarier – Çankaya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Hüsrev Tabak – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye
- Professor Coşkun Topal – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

Novus Orbis
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Journal of Politics and International Relations

ISSN: 2687-220X

Cilt 4 | Sayı 2 | 2022
Volume 4 | Number 2 | 2022

İçindekiler / Table of Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

127

Latin Amerika'da Siyasi Birlik

Düşüncesinin Dünü ve Bugünü

The Past and Present of the Political Union Idea
in Latin America

Yaşar Pınar Özmen

160

Sosyal Medya'da Terör Propagandası Üzerine

AİHM'in İkili Tutumu

Inconsistency of the ECtHR over Terrorist Propaganda
on Social Media

İlyas Fırat Cengiz

180

Rusya'nın Güvenlik Stratejisi Çift Sınır ve

Rusya-Ukrayna Savaşı Örneği

Russia's Security Strategy Double Border and
the Case of the Russia-Ukraine War

Şeyma Kalyoncu İlhan

Kitap İncelemesi / Book Review

205

Yasemin Çokgüçlü

Kuzey Kore'nin Nükleer Faaliyetleri ve Küresel Yansımaları

Eda Vural

NOVUS ORBIS
Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Volume 4 • Number 2 • 2022

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

SOSYAL MEDYA'DA TERÖR PROPAGANDASI
ÜZERİNE AİHM'İN İKİLİ TUTUMU

İlyas Fırat CENGİZ*

Makalenin Geliş Tarihi // Received: 03.10.2022

Düzeltilme Tarihi // Revised: 06.11.2022

Yayına Kabul Tarihi // Accepted: 07.11.2022

Öz

Online dijital içerikler son 20 yılda hızlı bir şekilde artmıştır ve artmaya devam etmektedir. Bu içerikler; akıllı telefonlar, tablet ve dizüstü bilgisayarlar gibi farklı cihazlar ile sosyal medya vasıtasıyla çok kolay bir şekilde erişilebilir, karşılıklı etkileşilebilir, yayınlanabilir ve indirilebilir olmuşlardır. Gelişmekte olan siber alan, sosyal medya bilgi ve iletişim imkânlarını kolaylaştırmaktadır. Bu özellikler kötü amaçlar için de kullanılmakta ve ülkeler için ciddi bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. Özellikle terör örgütleri tarafından birbirleriyle haberleşmek, bilgi alışverişi yapmak, yeni örgüt üyeleri kazanmak, kendi mesajlarını yaymak ve hedeflenen kişileri terör saldırısı (hatta yalnız kurt saldırıları) yapmaya kışkırtmak için sosyal medya kullanılmaktadır. Terör örgütleri, insanları terör faaliyetlerine katılmaları için cezbetme amacıyla manipülatif mesajları veya aşırı/radikal içerikleri yine sosyal medya aracılığı ile yayınlamaktadır. Sosyal medya üzerinden oluşan yeni güvenlik tehditleri ile mücadele etmek için ulusal ve uluslararası otoriteler arasında çok taraflı iş birliği oluşturulması bir zorunluluktur. Bu sebeple son yıllarda ulusal ve uluslararası otoriteler sosyal medyanın bu tür kullanımlarına karşı yasal tedbirler alma konusunda yoğun çaba sarf etmektedirler. Bu durumda uluslararası hukuk ve bazı ulusal hukuk sistemlerinin terör

* Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ORCID: 0000-0001-5367-8112, ilyas.cengiz@yalova.edu.tr

amaçlı online içeriklere karşı nasıl bir hukuki çerçeve oluşturdukları sorusunun analiz edilmesi gerekmektedir. Avrupa Konseyi bu hususta önemli bir hukuki çerçeve ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda bu hukuki çerçevenin dikkate alınması gereken bir alan olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve içtihat hukuku bu anlamda dikkatle analiz edilmesi gerekmektedir. Sosyal medyada terörizm propagandası amaçlı online içeriklere yönelik AİHM içtihatları, davalı ülkelerin yaptırımlarını farklı açılardan ve kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları, Terörizm, Sosyal Medya, AİHM

Inconsistency of the ECtHR over Terrorist Propaganda on Social Media

Abstract

The number of online digitalised content has rapidly exploded in the last two decades. These contents on social media can be easily accessed, interacted with, disseminated, and downloaded with tablets, computers, smartphones, and laptops. As a developing phenomenon, cyberspace facilitates communication and information through social media. These social media features are also used for malicious purposes and cause security threats against countries. For instance, terrorist organisations may use social media to communicate with each other, recruit new terrorists, spread their messages, and incite targeted audiences for terror attacks (including lone wolf attacks). Terrorist organisations disseminate manipulative messages or extremist content of terrorism through social media to lure people into involving in terrorist activities. For these reasons, there is a need to build multilateral cooperation between national and international authorities to deal with security threats caused by social media. Thus, both national and international authorities are disposed to take further legal measures against terrorist-related content on social media. In this case, it is necessary to analyse the question of how international law and some national law systems create a legal framework against terrorist online content. The Council of Europe has produced an important legal framework in this regard. At the same time, the European Court of Human Rights (ECtHR) and case law, as an area to be considered in this legal framework, should be carefully analysed in this sense. The ECtHR case law regarding online content intended to promote terrorism in social media provides a broader and more comprehensive approach to the decisions of the defendant countries.

Keywords: Human Rights, Terrorism, Social Media, The ECtHR

Giriş

İnternetin genel kullanımını 1990 sonrası yeni bir olgu haline gelmiş, online içerikler ise son 20 yılda çok hızlı bir artış göstermiştir. Sosyal medya aracılığıyla bu içeriklere kolayca erişilebilmekte, karşılıklı etkileşim sağlanabilmekte, yayınlanabilmekte hatta akıllı telefonlar, tablet ve dizüstü bilgisayarlar gibi farklı cihazlara bu içerikler indirilmekte ve depolanabilmektedir. Siber uzay ve siber güvenlik konuları kapsamında incelenen sosyal medya, uluslararası nitelikte ve ülke sınırlarını aşan bir etkiye sahiptir. Sosyal medya bu tür birçok özelliği ile güvenlik riskleri ve terörizm tehditleri oluşturabilmektedirler.

Terör örgütlerince etkili bir araç olarak kullanılan sosyal medya, terörle mücadele bakımından da yeni bir mecra oluşturmaktadır. Özellikle Suriye ve Irak iç karışıklıklarında ortaya çıkan tablo göstermektedir ki siber alanda terör örgütleri artan bir şekilde montaj videolar ve çevrimiçi nefret mesajları yayınlamış ve hatta yeni nesil siber terörizm olgusu çerçevesinde kişileri radikalize etmek için uygulamalar (applications) kullanılmıştır. Örneğin El Kaide terör örgütü sosyal medyayı gündemine alarak bunları küresel **direnış** için kritik bir araç olarak kabul etmektedir (Brachman, 2009, s. 116). Aynı şekilde PKK/PYD (Kürdistan İşçi Partisi/Demokratik Birlik Partisi), FETÖ/PDY (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması), DHKP-C (Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi) ve DEAŞ (Irak Şam İslam Devleti) başta olmak üzere diğer terör örgütleri de online içerikleri hedeflerine ulaşmak için yoğun bir şekilde kullanmaktadırlar (Sputniknews, 2020). Sosyal medya, özellikle terör örgütlerinin üyeleri için **çekici** ve **havah** bir imaj sergilenmesi, aşırılıkçı görüşlerin pekiştirilmesi ve bir yankı odası olarak hareket etmesi için sanal bir oyun alanıdır.

Propaganda normal iletişimden farklıdır. Propagandacı, anlatısını nesnel olarak sunmaktan ziyade fikirleri etkilemek için gerçeği oluşturmaya özel özen gösterir, ancak algı daha önemlidir (Kenneth, 2009, ss. 109-128). Özellikle terörizm propagandası ve örgüt ideolojilerini dünyanın bir yanından öteki yanına kadar sempatanlara yayma amaçlı faaliyetler, sosyal medya platformları vasıtasıyla yapabilmektedir.

Tüm bu gerekçelerle, sosyal medya ile gelişen yeni güvenlik tehditlerini engellemek için ulusal ve uluslararası otoritelerin birlikte çalışma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda ulusal ve uluslararası otoriteler sosyal medyanın bu tür kullanımlarına karşı yasal düzenlemeler getirmektedir. Söz konusu düzenlemeler başta ifade özgürlüğü gibi hakları doğrudan etkilemektedir. Sosyal medya kaynaklı bu güvelik

tehditlerine karşı koymak amacıyla devletlerin yapacağı yasal önlemler ve tedbirler, kişilerce ifade ve basın özgürlüğü ihlali iddialarını gündeme getirmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlal iddialarını, bireysel başvuruları değerlendirmek suretiyle taraf devletler açısından kararlar vermektedir. Sosyal medya özellikle AİHS madde 10 -İfade Özgürlüğü- kapsamında değerlendirildiğinde, sözleşmeye taraf devletler ifade ve basın özgürlüğünü korumakla yükümlü tutulmaktadır. Bu nedenle çalışmada, AİHM içtihatları örnek olay olarak ele alınarak ulusal yargıda bulunan davalar AİHM - Avrupa Konseyi (AK) bağlamında incelenmekte ve sosyal medya üzerinden terörizm propagandası farklı açılardan ve kapsamlı bir şekilde değerlendirilmektedir.

1) Sosyal Medya ve Terörizm

Sosyal medya, düşüncelerin özgürce ifade edilebilmesi bakımından temel bir hak olan ifade özgürlüğünün kullanılması için geniş bir alan sunmaktadır. Sosyal medya, insanların belirli fikirler doğrultusunda hareket edebilecekleri ve kısa bir sürede organize olabilecekleri önemli bir imkân yaratmaktadır. Böylece sosyal medya bilgi tüketicilerinin de bilginin kaynağı olmalarına izin vermektedir. Bu durum medyaya bilgi sağlayıcı olarak muazzam genişleme imkânı sağlamaktadır (Amble, 2012, ss. 339-353).

Geleneksel medyanın sahip olduğu iletişim sistemi olan “tekten çoğa” yönteminin, sosyal medyanın bilgi çevresi üzerindeki etkisi ile “çoktan çoğa” iletişim sistemine dönüştüğünü söyleyebiliriz (Amble, 2012, ss. 339-353). Sosyal medya geleneksel internet kullanımından farklı olarak, içeriği yayınlayan kişinin bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmek için farklı imkânlara sahiptir. Çünkü mevcut platformlarda kimin tüketici kimin içerik üreticisi olduğu belirsizdir. Bireyler sosyal medyada yayıncı/içerik üreticisi olarak sadece kendi kişisel bilgilerini değil aynı zamanda toplumsal ve siyasi olaylara karşı reaksiyonlarını da paylaşmaktadırlar (Özyürek, 2020, s. 126). Dolayısıyla, uluslararası sistem, bilgi çağında sosyal medyanın yaygınlaşması ve yayılmasına dayalı olarak, toplumun bütününe sirayet eden bir olgu ile yeniden şekillenmektedir.

Sosyal medyanın dönüştürücü gücü bir gerçeklik olarak terör örgütleri tarafından fark edilmiş ve terör faaliyetleri için cazibe merkezi haline gelmiştir. Sosyal medya terör örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirebilecekleri mutlak bir alan sunmaktadır (Awan, 2017, ss. 138-149). Bu özelliğin kötü amaçlarla kullanımı ise ciddi bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır ve terör

örgütleri, strateji ve taktiklerinde yeni teknolojik gelişmeleri kullanmakta ve benimsemektedir. Bu noktada Jenkins'in (1975, ss. 1-3) ifade ettiği gibi yeni teknolojik gelişmeler terörist gruplara faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için ciddi imkânlar sunmaktadır.

Günümüzde ortaya çıkan terör dalgası göstermektedir ki, internet terör örgütlerince saldırıların gerçekleştirilmesinde kullanılmaktadır (Seth, 2018). Weimann (2004, ss. 5-11) terör örgütlerinin interneti şu sekiz amaç için kullandıklarını belirlemiştir. Bunlar; psikolojik savaş, aleniyet-propaganda, veri madenciliği, finans elde etme, militan toplama ve mobilizasyon, ağ kurma, bilgi paylaşımı ve planlama ile koordinasyondur.

Özellikle, sosyal medya terörizmin büyümesini ve gelişmesini çeşitli şekillerde kolaylıklar sağlamaktadır. Sosyal medyanın terör amaçlı haberleşme, bilgi alışverişi yapma, yeni örgüt üyeleri kazanma, kendi mesajlarını yayma ve hedeflenen kişileri terör saldırısı (hatta yalnız kurt saldırıları) yapmaya kışkırtma gibi faaliyetler için kullanıldığı örnekler mevcuttur. Terör örgütleri, insanları terör faaliyetlerine katılmaları için cezbetmek amacıyla, manipülatif mesajları veya aşırı/radikal online içerikleri yayınlamaktadır. Nitekim terör örgütleri sosyal medya vasıtasıyla hedeflenen kitlenin bakış açısını değiştirme kabiliyetine sahip olabileceği gibi insanların gözünde **düşmanlarının** imajını manipüle etme imkânına da sahip olabilmektedir (Weimann, 2004, s. 6; Conway, 2006, s. 284). Ayrıca terör örgütleri, mensuplarının tanınırlığını artırma, imajlarını güçlendirme ve aşırı görüşlerinin reklamını yapma konusunda kendilerine bir ortam oluşturmak amacıyla sosyal medyayı yeni bir oyun alanı olarak kullanmaktadır. Günümüzde internet ve kitle kaynaklı özelliğiyle sosyal medya, terör örgütlerinin mesajlarının coğrafi olarak farklı yerlerde olan insanlara daha hızlı ve öncesine göre daha az kaynaktan erişebilme özelliği sunmaktadır (Amble, 2012, ss. 339-353).

Terörizm, doğal olarak propagandaya ve retorik çerçeveye ihtiyaç duymaktadır. Furnell ve Warren (1999, ss. 30-32) teröristlerin interneti esas olarak propaganda/tanıtım, bilgi yayma, güvenli iletişim ve para toplama için kullandığını tespit etmiştir. Sosyal medya, terör örgütlerinin mesajlarını daha geniş bir kitleye ulaştırmak, daha fazla destek sağlamak ve sonuç olarak daha fazla finansal destek elde etmek için çok iyi bir araçtır (Walter, 2017, ss. 469-86). Terör propagandasının arkasındaki ana fikir, daha fazla tanıtım elde etmek için daha fazla kamuoyunun dikkatini toplamak ve çekmektir. Terör propagandasının yaygınlaşması; terörün gerekçelerine dair bilinirliği artırabilir, militan toplamayı kolaylaştırabilir, mali destek sağlanmasına hizmet edebilir ve terörle mücadele

taktiklerini olumsuz etkileyebilir (Hoffman, 2017, ss. 279-80). Terör propagandası, terörizmin argümanlarını ve ideolojisini hedef kişilere indoktrine ederek bireylerin radikalleştirilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu tarz bir propaganda, bireylerin radikalleşmesi ve terör eylemlerinin gerçekleştirmesi için gerekli koşulların oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Crilley, 2001, ss. 252-253).

2) Sosyal Medya'da Terör Propagandası ile Mücadele

Bir yandan bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişirken mevcut hukuki düzenlemelerin yetersiz kalması diğer yandan terör örgütlerinin bu teknolojilere hızlıca uyum sağlamaları ve kullanmaları birçok güvenlik problemini beraberinde getirdiği söylenebilir. Sosyal medyanın terör örgütlerine sağladığı avantajlar nedeniyle ortaya çıkan yeni güvenlik tehditlerinin tek başına devletler tarafından karşılanması pek mümkün olmayacağından, bu tehditlerin özellikle hem ulusal hem de uluslararası otoritelerin çok taraflılık ve iş birliği içerisinde önlemeye çalışması gerekmektedir. Terör örgütleri sosyal medya kapsamında çok çeşitli faaliyetler yürütürken hem uluslararası hem de ulusal makamların terörle siber alanda da mücadele etmesi gerekmektedir. Ulusal ve uluslararası otoriteler, sosyal medyanın kullanılması ile terör propagandasına karşı sosyal medya şirketlerinden bu anlamda uluslararası standartlar oluşturulmasını talep eden bir eğilim içerisinde bulunmaktadır. Sosyal medyanın terör propagandası amacıyla kullanımına ilişkin yasal düzenlemeler artmış olmakla birlikte söz konusu düzenlemeler bu tür kullanımları ele almakta yetersiz kalmakta ve ifade özgürlüğünün kullanımı konusunda muğlaklığa neden olmaktadır.

Söz konusu sosyal medya olduğu zaman, konuyu ulusal veya uluslararası olarak birbirinden ayırmak güçleşmektedir. Çünkü sosyal medya üzerine ulusal düzeyde yapılacak politik veya hukuki herhangi bir işlem uluslararası etkileşim ile gündeme gelmektedir. Bu durumun tam tersini düşünmekte pek mümkündür. Bu alanda ulusal ve uluslararası hukuk sistemlerinde yeni yasalar eklenmektedir ve bu konuda içtihatlar oluşmaktadır. Bu konudaki yasal düzenlemelerin sebep-sonuç ilişkisi ve özgürlük-güvenlik dengesi gözetilerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sosyal medyanın terör propagandası amacıyla kullanımının önüne geçmek aynı zamanda ifade özgürlüğüne yönelik önleyici tedbirlerin alınmasını da gerektirmektedir. Bu durum ifade özgürlüğünü sınırlayıcı gerekçelerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Terörizmin yaydığı, kışkırttığı veya

yücelttiği kabul edilen içeriklerin sosyal medya platformlarından kaldırılmasına ilişkin düzenlemeler devletlerin uluslararası insan hakları standartlarına uyması gerekliliği ile birlikte düşünülmelidir (Fidler, 2016, s. 490).

3) İfade Özgürlüğü ve Sosyal Medya’da Terör Propagandası

AİHM, ifade özgürlüğünü sadece lehte olan veya zararsız yahut önemsiz görülen **bilgi** veya **fikirler** bakımından değil, aynı zamanda devleti veya toplumun herhangi bir kesimini inciten, şok eden veya rahatsızlık veren fikirleri de kapsayacak şekilde yorumlamaktadır. **Handyside v. Birleşik Krallık** davasında anlaşılacağı üzere bu tür bilgi ve fikirler çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleri olarak “demokratik toplumu” inşa etmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], 1976, para. 49). Basın özgürlüğü ise toplum tarafından siyasetçilerin fikirlerini ve davranışlarını keşfetmek ve bunlar hakkında bir görüş oluşturmak için kullanabilecek en iyi araçlardan birisi olarak tanımlanmaktadır. **Lingens v. Avusturya** davası gösterdiği üzere özellikle basın özgürlüğü kamuoyunu meşgul eden meseleler üzerine düşünme ve yorum yapma imkânı vererek herkesin, demokratik toplum kavramının en temelinde yer alan özgür siyasi tartışmaya katılmasını sağlamaktadır (AİHM, 1986, para. 42). Basın özgürlüğünün bazı sınırlar çerçevesinde kalması gerekse de basının kamuoyunu ilgilendiren tüm konularda bilgi ve fikir verme ve kamuoyunun da bunları alma hakkı bulunduğu **The Sunday Times v. Birleşik Krallık (No. 1) davasında belirtilmiştir** (AİHM, 1980, para. 65). **Bladet Tromsø ve Stensaas v. Norveç**, davasında AİHM “kamu gözlemcisi” görevinin bu sayede yerine getirebileceğini belirtmektedir (AİHM, 1999a, para. 62).

AİHM, birçok davada siyasi konuşmalara veya kamuoyunu ilgilendiren meselelere dair tartışmalara yönelen kısıtlayıcı tedbirleri dar kapsamda yorumlamaktadır (AİHM, 1999b, para. 60). Burada Mahkeme özel kişiyi siyasetçilerden ayırıştırarak siyasetçilerin eylem veya ihmallerini daha geniş bir alanda basın ve kamuoyu incelemesine tabi tutmaktadır. Hatta bu kapsamda siyasi tartışma özgürlüğü çerçevesinde ele alınarak halkı terör suçları işlemeye teşvik içermediği veya şiddet kullanılmasını tasvip etmemesi kaydı ile yasaklı örgütlerin dahi görüşlerini ifade edebilmesini mümkün kılmaktadır. **Gözel ve Özer v. Türkiye** davasının örneklediği üzere bu özgürlüğün gerekçesi olarak toplumun “bir çatışma veya gerginlik durumunun farklı yorumlanma biçimleri hakkında bilgi alma hakkı” olduğu ileri sürülmekte ve hatta

“yetkililer, çekinceleri ne olursa olsun, tüm tarafların kendi bakış açılarını ifade etmelerine izin vermelidir” şeklinde yorumlanmaktadır (AİHM, 2010, s. 8). Burada AİHM yasaklı örgütlerin ifadelerinin şiddete teşvik olup olmadığını söz konusu ifadenin içeriğini ve yayımlandığı arka planını dikkate alarak belirlemektedir. Fakat terör ve şiddete teşvik niteliğinde olan bilgi ve fikirlerin ne ifade özgürlüğü ne de basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilebileceği **Sürek v. Türkiye (No. 3)** davasında olduğu gibi mahkemenin içtihatlarıyla da belirlenmiştir (AİHM, 1999c, para. 40).

Bu minvalde Avrupa Konseyi (AK) kapsamlı siyasi bir iş birliği mekanizması olmasının yanında norm oluşturma ve denetleme yapan bir yapıdadır. AK demokratikleşme, hukuk devleti ve insan hakları olgularının üye ülkelerde yerleşmesi ve uygulanması için çaba sarf etmektedir. AK bu çabaların yanı sıra terörle mücadele alanında ana koordinasyon organı olan Terörle Mücadele Komitesi (**CDCT-The Council of Europe Committee on Counter-Terrorism**) (eski adı ile **CODEXTER-The Committee of Experts on Terrorism**) dâhilindeki yasal araçların başarılı bir şekilde uygulanmasını hedeflemektedir. AK bu amaçla 2005 yılında Terörizmin Önlenmesine Dair Varşova Sözleşmesi (**Warsaw Convention on the Prevention of Terrorism**) imzalanmıştır. Ek protokollerin ilave edilmesi suretiyle terörle mücadele kapsamı genişletilmiştir. Bu sözleşmenin 5. maddesi ile terör propagandasının cezalandırılabilmesi belirtilmiştir.

Diğer yandan Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadele 2018-2022 Strateji belgesinde (**The Council of Europe Counter-Terrorism Strategy for 2018-2022**) terör örgütlerinin interneti, özellikle de sosyal medya platformlarını, yeni şekillerde kullandıklarını, dolayısıyla devletlerin ilgili kurumlarına karşı yeni meydan okumalar ortaya çıkardığı belirtilmiştir (Council of Europe Counter-Terrorism Strategy, para. 1.2). Komitenin bu yeni meydan okumalara karşı AK'nin diğer organları olan Medya ve Bilgi Topluluğu Yürütme Kurulu (**CDMSI-The Steering Committee on Media and Information Society**), İnsan Hakları Yürütme Kurulu (**CDDH-The Steering Committee for Human Rights**) ve Siber Suçlar Sözleşmesi Kurulu (**T-CY-The Cybercrime Convention Committee**) arasındaki iş birliği ile karşı tedbirler üretilmesi ifade edilmektedir.

Sosyal medyanın genel olarak kötü amaçlar¹ için kullanımı ve özel olarak terör propagandası amacıyla² kullanımını AK kapsamında inceleyebilmek için AİHM'in içtihatları önemli birer kaynak olacaktır. Bu nedenle AİHM kararları ifade özgürlüğünü değerlendirirken yukarıda

bahsettiğimiz AK'nin yasal mevzuatını da dikkate alarak üye ülkelerin bu konuda vermiş olduğu kararları değerlendirmek gerekmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın terör propagandası amacıyla kullanımını örnek bir olay/dava üzerinden değerlendirmek konun somut bir şekilde ele alınmasına katkı sunacaktır. AİHM'in **Şık v. Türkiye (2)** davası konun hem ulusal hem de uluslararası boyutunu tartışmak açısından iyi bir örnek olay sunmaktadır.

a) AİHM'in **Şık v. Türkiye (2)** Kararı

Bu davanın esası kısaca, 31 Ekim 2016 günü Ahmet Şık'ın da aralarında olduğu Cumhuriyet gazetesi yönetici ve yazarlarının, PKK, DHKP-C ve FETÖ/PDY'ye üye olmamakla birlikte terör örgütüne yardım etme suçunu işledikleri gerekçesiyle tutuklanmalarıdır (Cumhuriyet, 2016). Şık, İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi'nin vermiş olduğu tutukluluk kararına karşı Anayasa Mahkemesi (AYM)'ne kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunmuştur. AYM (2019, para. 71) belirlediği üzere, Şık'ın tutukluluk halinin Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri bağlamında ifade ve basın özgürlüğünün ihlal etmediğine karar vermiştir (Anayasa Mahkemesi [AYM], 2019). Şık, aynı gerekçelerle AİHM'e başvuruda bulunmuştur.

Davanın esası, başvuruda bulunan Şık'ın sosyal medya **Twitter** hesabı üzerinden yaptığı paylaşımlar ve **www.cumhuriyet.com.tr** internet adresinden yayınladığı yazılarıdır. Şık'ın tüm bu paylaşım ve yayınları ile terör eylemlerini meşru göstermeye çalıştığı, terör örgütlerinin eylemlerini desteklediği, devlete “katil” demek suretiyle devletin terör örgütlerine karşı verdiği mücadeleyi terör örgütü faaliyetleri ile aynı seviyede gösterdiği gerekçeleri ile bir terör örgütünün üyesi olmamakla birlikte terör örgütüne yardım etme suçunu işlediği tespit edilmiştir (AYM, 2019, para. 22 ve 28). Şık, terör örgütleri PKK, DHKP-C ve FETÖ/PDY'ye yardım etmek suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası almıştır.

Anayasa Mahkemesi'nde görülen davaya konu olan **Twitter** paylaşımları şunlardır; 20/12/2016 tarihinde “suikastçinin Nusra'cı değil, FETÖ'cü olduğunu kanıtlayamayan iktidar ve yancıları, katilin polis olduğu gerçeğini ne yapacaksınız”, 8/9/2016 tarihinde “katil devlettir deyince, bozuluyorsunuz”, 14/12/2016 tarihinde “savaş, PKK ile ülkenin belirli bir bölgesinde arada kesintiler olsa da 1984'ten bu yana var”, 11/12/2016 tarihinde “Cizre'de evlerin bodrumlarında yakılanlarla İstanbul'da bombayla parçalananları kıyaslayacağına ikisine de itiraz et, ikisi de şiddet”, 7/12/2016 tarihinde “S.S.Ö.ye isnat edilen fiil suçsa, saray'da oturandan

başlayarak daha bir dolu sanık olması gerekmez mi”, 28/11/2015 tarihinde “T.E.yi tutuklamak yerine katletmeyi tercih ettiler. Katil sürüsü bir mafyasınız”, 17/2/2016 tarihinde “devleti mafyalaştıranların suçlarının soruşturulmasını engellemek için savaş çıkardığına inananlar, bomba patlatacağına neden inanmaz”, 17/2/2016 tarihinde “ABD ve AB'nin cihatçı terör'e karşı müttefikimiz dedikleri PYD'nin terör örgütü olduğunu kanıtlamaya çalışanlar olağan şüpheli olmaz mı” (AYM, 2019, para. 14).

Aynı davaya konu olan www.cumhuriyet.com.tr üzerinden yapılan yayınlar ve bu yayınlara ilişkin AYM'nin dikkate aldığı yerel mahkeme değerlendirmeleri şunlardır; PKK'ya ilişkin olarak 14/3/2015 tarihinde “ya Apo Kandil'e ya biz İmralı'ya” başlıklı yazısı içeriğinde Şık'ın PKK terör örgütü üst yöneticilerinden olan Cemil Bayık ile röportajı sonrasında dağ kadrosunun gündeme ilişkin söylemlerini kamuoyuna taşıyarak terör örgütü propagandası yaptığı, teröristleri gerilla olarak tanımlayıp yücelttiği, terör örgütünü barış isteyen fakat terör eylemlerini zorunluluklar sebebiyle gerçekleştiren ve aynı zamanda terör örgütünü devleti dize getirebilecek güce sahip bir örgüt olarak tanımladığı, terör örgütünü ve eylemlerinin bu şekilde anlatılması terör örgütüne yardım olarak tespit edilmiştir (AYM, 2019, para. 28). 23-26/9/2014 tarihleri arasında Avrupa Parlamentosu ortaklığıyla Heybeliada'da düzenlenen basın özgürlüğü çalıştayında “PKK için çalışanlar da gazetecidir” şeklinde açıklamada bulunan Şık'ın PKK terör örgütü propagandası yaptığı belirtilmiştir (AYM, 2019, para. 14). FETÖ/PDY'nin Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tırlarının durdurulması ihanetine ilişkin olarak 13/2/2015 tarihli “Tır'daki sır aydınlandı” başlıklı yazı içeriğinde “Şık'ın MİT'in Suriye'ye tırlar ile silah ve cephane sevkiyatını Türkmenlere değil, cihatçı Ansar El-İslam örgütüne yaptığını” ileri sürerek terör örgütlerine lojistik destek sağlandı değerlendirilmiştir (AYM, 2019, para. 14). 8/7/2015 tarihinde “Bizimki gazetecilik, sizinki ihanet” başlıklı yazısında ise Şık'ın MİT tırları ile ilgili “MİT, Reyhanlı katliamını biliyordu, ama polis ile paylaşmadı” şeklindeki açıklaması ve 9/7/2015 tarihli “MİT tırları savcısı: MİT, Reyhanlı'ya göz yumdu, onlara bilgi vermesek engellerdik” başlıklı yazı içeriği ile Şık'ın MİT'in Reyhanlı'da yapılan terör saldırısına göz yumduğu anlamına geldiği değerlendirilmiştir (AYM, 2019, para. 14). DHKP-C'ye ilişkin olarak, İstanbul Adliye Sarayında 31/3/2015 tarihinde görevi başındayken şehit edilen Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim Kiraz'ı katleden DHKP-C terör örgütü mensupları B. D. ve Ş. Y. ile olay esnasında telefonla görüşmek/röportaj yapmak suretiyle hazırlanan “Öldürülmeden yarım saat önce eylemcilerden

Ahmet Şık'a çarpıcı açıklamalar" başlıklı yazı gazetenin internet sitesinde yayınlamıştır. Anayasa Mahkemesi'nde görülen davada, Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim Kiraz'ın rehin alınıp, katledilmesi sırasında eylemi gerçekleştiren kişilerle bağlantı kurduğu, teröristlerle aralarındaki ilişkinin ne olduğu sorgulanmaya değer bir konu olarak dikkate alınmıştır (AYM, 2019, para. 14).

AYM (2019, para. 53) söz konusu paylaşım ve yayınları, yayın zamanı, toplumsal algılanışı ve insanlar üzerindeki etkisini birlikte değerlendirildiğinde Şık'ın suç işlediğine dair kuvvetli belirti bulunduğunu tespit etmiştir. Başsavcılığın dikkat çektiği üzere "kişinin eylem yöntemi, zamanlaması, örgütün çeşitli kademelerinden kişilerle kurduğu irtibatlar, örgütle birlikte hareket etme iradesini dışa yansıtan somut delillerdir" (AYM, 2019, para. 23). Yürütülen hukuki süreç sonucunda burada her ne kadar terör örgütlerinin hiyerarşik yapısı içerisinde bulunmasa da bu örgütlerin amaçlarına bilerek ve isteyerek hizmet edildiği, bu nedenle kamuoyunun bilgi edinme hakkı ve basın özgürlüğü, ulusal güvenlik, kamu düzeni ve kamu barışı gibi gerekçelerle sınırlandırılabilmesi belirtilmiştir (AYM, 2019, para. 23). Dava sürecinde, davalının basın-yayın faaliyeti kapsamında terör örgütlerinin algı-manipülasyon faaliyetlerine dâhil olduğu, örgüt üyelerini sevimli gösterdiği, örgüt yöneticilerinin şiddete çağrı ve tehdit içeren açıklamalarını yayımladığı ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni terör örgütleri ile ilişkili göstererek terör örgütlerine meşru bir alan açtığı tespit edilmiştir (AYM, 2019, para. 23).

AYM (2019, para. 23) başsavcılığın şu değerlendirmesini özellikle dikkate almıştır; Şık, bu davada birden fazla terör örgütü ile ilişkilendirilmiş olmakla birlikte davaya konu olan terör örgütleri farklı ideolojilere sahip olsalar da bu terör örgütlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükümeti'ni ortak düşman olarak gördükleri ve söz konusu terör örgütlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükümeti'ne karşı eylemsel birliktelik içerisinde hareket ettikleri tespit edilmiştir. Bu durum özellikle 15 Temmuz darbe girişimi öncesi ve sonrasında gelişen bu eylemsel birliktelik, bahsi geçen terör örgütlerinin bir üste bağlı olduklarını göstermektedir (AYM, 2019, para. 23). Dolayısıyla, tüm bu mevcut deliller ve soruşturmanın geldiği nokta itibarıyla Şık'ın PKK, DHKP-C ve FETÖ/PDY terör örgütlerinin propagandasını yaptığı anlaşıldığından Şık'ın tutukluk halinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal ettiği iddiası dayanaktan yoksun bulunmuştur (AYM, 2019, para. 22 ve 71).

AYM'nin incelenmiş olduğu bu ceza davası Şık tarafından AİHM'e taşınmış ve sosyal medya üzerinden yapılan terör propagandası açısından önemli bir içtihat ortaya çıkmıştır. AİHM, **Şık v. Türkiye (2)** davasında başvurucunun ulusal mahkemelere konu olan **Twitter** paylaşımlarını ve yayınlarını esaslan incelemeye almamıştır. AİHM, **Şık v. Türkiye (2)**, davasında belirttiği üzere, başvurucunun yakalanması ve tutuklanmasını, AİHS'nin 5/1 (c) maddesi amaçları bakımından, bir suç işlediğine dair makul şüpheye dayanmadığını gerekçe göstererek özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (AİHM, 2020, para. 141). AİHM, **Şık v. Türkiye (2)** davasına ilişkin Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinde yer alan bir kişinin ancak "kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin" bulunması halinde tutuklanabileceğine dikkat çekerek söz konusu davada kuvvetli şüphenin bulunmadığı kanaatine varmıştır (AİHM, 2020, para. 186).

Türk mahkemelerinin kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller olarak tanımladığı söz konusu sosyal medya paylaşımları ve yayınlar, AİHM tarafından kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller olarak değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla AİHM, **Şık v. Türkiye (2)** davasına ilişkin tutuklama tedbirini hukuka uygun olmayan bir uygulama olarak görmüş ve AİHS açısından öngörülen bir kısıtlama/tedbir olarak değerlendirmemiştir (AİHM, 2020, para. 187). Bu nedenle AİHM bu davada, Türkiye'deki hukuki süreç sonucunda ortaya çıkan bu kısıtlamayı, meşru bir amacı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığına bakmaksızın ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine dair bir uygulama olduğuna karar vermiştir (AİHM, 2020, para. 188).

AİHM'in, Şık'ın sosyal medya paylaşımlarını ve bu paylaşımlarla ilişkili olan söz konusu yayınlarını suç işlenmesi açısından kuvvetli birer delil olarak görmemiş olması, Türkiye'nin uzunca bir süredir içinden geçtiği terörizm problemini önemsemeyişi ile çok yakından ilişkili olduğu ileri sürülebilir. Terör propagandasının sosyal medya gibi yeni mecralarda daha kolay ve etkili bir şekilde yapılabilmesi AİHM'in bu yaklaşımını değiştirmemiştir. AİHM'in **Şık v. Türkiye (2)** davası üzerinden yaptığı değerlendirmesi sonucunda Türkiye'nin terörizmle meşru mücadelesinde ulusal takdir marjını oldukça kısıtlı tuttuğu anlaşılmaktadır. AİHM Terörizmin Önlenmesine Dair Varşova Sözleşmesi ile ortaya çıkan ve sonrasında Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadele 2018-2022 Strateji belgesi ile belirtilen, terör örgütlerinin interneti özellikle de sosyal medya platformlarını yeni şekillerde

kullandıkları ve bu sebeple bu tür faaliyetlere karşı ortak iş birliği taahhütlerinin havada kaldığı görülmektedir.

Terörizm kavramının politik karakterinin bir tezahürü olarak söz konusu **Twitter** ve gazete içerikleri terör örgütleri PKK, DHKP-C ve FETÖ/PDY'ye ilişkin olduğunda AİHM bu ifadeleri ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü kapsamına alma eğiliminde iken bu durum Avrupa merkezli ya da Avrupa'yı hedef alan terör örgütleri (**Euskadi Ta Askatasuna**-ETA, **Irish Republican Army**-IRA, El-Kaide veya DEAŞ) için tam tersidir. **Şık v. Türkiye (2)** davası ile **Leroy v. Fransa**, davasının, karşılaştırılması bu savı destekler niteliktedir. **Leroy v. Fransa** davası bir yandan basın özgürlüğü ile ilişkiliyken diğer yandan **Şık v. Türkiye (2)** davasında bulunan bazı benzer yönleri taşıması nedeniyle incelendiğinde ileri sürülen çelişkiyi ve tutarsızlığı açığa çıkaran niteliktedir.

Leroy v. Fransa davasının konusu, 11 Eylül saldırıları hemen sonrası yayınlanan bir karikatüre ilişkin olarak bilinen bir markanın reklam sloganını mizahi bir şekilde "Biz bunu hep hayal etmiştik, Hamas bunu yaptı" yazısı ve kulelerin çöküşünü gösteren çizim oluşturmuş ve söz konusu yazı ve çizimin bu saldırıları idealize eden, öven ve savunan bir nitelikte olduğu kabul edilmiştir (AİHM, 2008, para. 42). AİHM, **Leroy v. Fransa** davasında söz konusu karikatür ve metnini "Amerikan emperyalizminin eleştirilmediği, onun şiddet yolu ile yok edilmesi fikrinin desteklendiği ve yüceltildiği" kanaatine varmıştır. Ayrıca AİHM, başvuru Leroy'un 11 Eylül saldırılarını desteklediğini ve saldırıları yapan teröristlerle ahlaki dayanışma içinde olduğunu belirtmiştir. AİHM, bu davada karikatürist kişinin kullandığı metindeki ifadelerle şiddeti olumladığı ve "kurbanların haysiyetine zarar" verdiği karar vermiştir (AİHM, 2008, para. 43).

Dolayısıyla AİHM, Türkiye'nin terörizmle mücadelesinde destekleyici olmaktan ziyade zıt bir tutum takındığını ve özellikle Türkiye'ye karşı tehdit oluşturan terör örgütlerine politik meşruluk sağladığını, tekraren **Şık v. Türkiye (2)** davasına ilişkin kararı ile göstermektedir.³ AİHM, **Şık v. Türkiye (2)** davasına ilişkin Şık'ın paylaşım ve yayınlarını bir gazetecilik faaliyeti olarak tolere ederken (AİHM, 2020, para. 175), **Leroy v. Fransa** davasına konu olan karikatür ve metin 11 Eylül bağlamında abartı ve provokasyon olarak değerlendirmiştir (AİHM, 2008, para. 45). **Leroy v. Fransa** davasında AİHM yargıçları, ABD'li terör kurbanlarının acılarına karşı duyarlılık gösterirlerken (AİHM, 2008, para. 43). Türkiye'nin ve Türklerin terörden kaynaklanan acılarını, maddi ve manevi zararlarını görmeleri mümkün olmamıştır. Bu nedenle AİHM, **Şık v. Türkiye (2)** davasında söz konusu

sosyal medya paylaşım ve yayınlarını suç işlenmesi açısından kuvvetli deliller olarak değerlendirememiştir. AİHM; PKK, FETÖ/PDY ve DHKP-C terör örgütleri için yapılan propaganda faaliyetini tespit edebilmekten çok uzak olduğunu **Şık v. Türkiye (2)** davasında vermiş olduğu karar ile ortaya koymuştur. Dolayısıyla AİHM, AK'nin terörizmle mücadele için oluşturduğu siyasi ve yasal zemine rağmen kendisini Türkiye'nin terörizmle meşru mücadelesinin tam tersi yönde konumlandırmış bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Sosyal medya bir yandan demokrasi, insan hakları ve ifade özgürlüğünün gelişimi açısından yeni imkânlar ortaya koyarken diğer yandan terör örgütlerine rahatça hareket edebilecekleri geniş bir alan sunmaktadır. Dolayısıyla terör örgütlerinin sosyal medyayı kötü niyetli kullanımlarına karşı hem uluslararası sistem hem de devletler tarafından uluslararası insan hakları standartlarına uymak kaydıyla önlemler alınması gerekmektedir. Son yıllarda bu konuya yönelik düzenleme taleplerinin artmasına ve belli bir seviyede hassasiyet gelişmiş olmasına rağmen online terörist içeriklere karşı hukuki çerçeve henüz istenilen seviyeye ve belirli bir niteliğe ulaşamamıştır. Bu bağlamda AK-AİHM ve Türkiye'nin sosyal medya aracılığı ile terör propagandasına yönelik hukuki düzenleme ve tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle Türkiye, terörle mücadele noktasında çok ciddi ilerlemeler kaydetmiş olmasına rağmen terörün sosyal medya üzerinden propagandası hem ülke içerisinde hem de ülke sınırları dışında aktif bir şekilde devam etmektedir.

AİHM, gerek AK'nin terörizmle ilgili ortaya koyduğu siyasi ve hukuki tutumu temel alarak, gerekse de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni yorumlayarak ortaya koyduğu içtihat hukuku aracılığıyla terör propagandasının yeni mecrası olan sosyal medyaya ilişkin kararlar vermektedir. Bu bağlamda **Şık v. Türkiye (2)** kararı AİHM'in bu konuya yaklaşımını açığa çıkarmaktadır. Bu davda ulusal mahkemeler Şık'ın paylaşım ve yayınları ile beraber yayın zamanı içerisinde toplumsal algılanışı ve insanlar üzerindeki etkisini özellikle dikkate almış ve söz konusu bulgular Başsavcılık tarafından kovuşturulan suç unsurlarının işlediğine dair kuvvetli deliller olarak değerlendirmiştir. Şık'ın, sosyal medya paylaşım ve yayınları ile terör eylemlerini meşru göstermeye çalıştığı, terör örgütlerinin eylemlerini desteklediği, devletin terör örgütlerine karşı verdiği mücadeleyi terör örgütü faaliyetleri ile aynı seviyede gösterdiği gibi gerekçelerle terör örgütü üyesi olmamakla birlikte terör örgütüne yardım etme suçunu işlediği mahkeme sürecinde

tespit olunarak hapis cezasına çarptırılmıştır. Mahkeme, Şık'ın bu sosyal medya paylaşımları ve yayınları ile PKK, DHKP-C ve FETÖ/PDY terör örgütlerinin propagandasını yaptığını belirlemiştir.

Bu davada ulusal mahkemelerle AİHM'in ayrıştığı en temel husus söz konusu **Twitter** paylaşımları ve yayınların "kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller" sayılıp sayılmaması ile ilgilidir. Türk mahkemelerinin kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller olarak tanımladığı söz konusu sosyal medya paylaşım ve yayınları, AİHM tarafından kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller olarak değerlendirilmemiştir. Bu nedenle tutuklama tedbiri hukuka uygun olmayan ve AİHS açısından öngörülen bir kısıtlama/tedbir olarak değerlendirilmemiştir. AİHM, bu davada Türkiye'nin yapmış olduğu bu kısıtlamayı, meşru bir amacı gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığına bakmaksızın ifade özgürlüğünün ihlali şeklinde karar vermiştir (AİHM, 2020, para. 188). AİHM, Türkiye'nin terörizmle meşru mücadelesinde ulusal takdir marjını çok kısıtlı tutmuştur.

Terör propagandasının yeni teknolojilerle daha kolay ve etkili bir şekilde yapılabilir olmasının yanı sıra bu durumun AİHM'in Şık kararında olduğu gibi yasal korumaya alındığı görülmektedir. Bu durum AK'nin terörizmle mücadele kapsamında ortaya koyduğu Terörizmin Önlenmesine Dair Varşova Sözleşmesi ve Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadele 2018-2022 Strateji belgesi gibi çabalar ile çelişmektedir. Türkiye açısından ise AK'nin kendi içerisinde iş birliği taahhütlerinin havada kaldığı görülmektedir. Kendisini hedef alan terör örgütlerine yönelik Türkiye'nin bir üyesi olduğu AK'nin AİHM üzerinden pasifize edilmesi ve Türkiye'nin terörle mücadelesinde uluslararası organlardan destek görmemesi olağan bir tutum haline gelmiştir. AK üyesi olan hiçbir üye ülke, Türkiye'nin terörden uğradığı kayıp ve zarara uğramamış olmasına rağmen AİHM'in bu zararları tolere edilebilecek düzeyde bulması, terörizme oksijen olmaktan öteye gitmemektedir. Dolayısıyla Şık davası bir kez daha göstermiştir ki AİHM Türkiye'nin özellikle tekrar yoğun bir terör dalgasına maruz kaldığı bir dönemde terör propagandası niteliğinde olan söz konusu sosyal medya paylaşımları ve yayınlarını suç işlenmesi açısından kuvvetli deliller olarak değerlendirmek yerine bir gazetecilik faaliyeti olarak görmüştür. Bu durum Türkiye açısından sosyal medyanın terör propagandası için daha erişilebilir ve dokunulamaz bir alan olarak ortaya çıkmasını sağlayacaktır. AİHM bu tür çelişkili kararlar vermek suretiyle Türkiye'nin terörle mücadelesinde dikkate alınabilecek

makul bir insan hakları mahkemesi olma vasfını kaybetmektedir.

Kaynakça

- Anayasa Mahkemesi - AYM. (2019) Ahmet Şık Başvurusu, Başvuru Numarası: 2017/5375, 2 Mayıs 2019.
- Amble, J. C. (2012). Combating terrorism in the new media environment. *Studies in Conflict & Terrorism*, 35(5), 39-353.
- Awan, I. (2017). Cyber-extremism: Isis and the power of social media. *Social Science and Public Policy*, 54(2), 138-149.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (1976). *Handyside v. Birleşik Krallık*, Başvuru No. 5493/72, 7 Aralık 1976.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (1980). *The Sunday Times v. Birleşik Krallık* (No. 1), Başvuru No. 6538/74, 6 Kasım 1980.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (1986). *Lingens v. Avusturya*, Başvuru No. 9815/82, 8 Temmuz 1986.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (1999a). *Bladet Tromsø ve Stensaas v. Norveç*, Başvuru No. 21980/93, 20 Mayıs 1999.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (1999b). *Sürek ve Özdemir v. Türkiye*, Başvuru No. 23927/94 ve 24277/94, 8 Temmuz 1999.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (1999c). *Sürek v. Türkiye* (No. 3), Başvuru No. 24735/94, 8 Temmuz 1999.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2006). *Gabriele Weber ve Cesar Richard Saravia v. Almanya*, Başvuru No. 54934/00, 29 Haziran 2006.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2008). *Leroy v. Fransa*, Başvuru No. 36109/03, 2 Ekim 2008.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2010). *Gözel ve Özer v. Türkiye*, Başvuru No. 43453/04 ve 31098/05, 6 Temmuz 2010.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2012). *Ahmet Yıldırım v. Türkiye*, Başvuru No. 3111/10, 18/12/2012.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2018). *Mariya Alekhina ve Diğerleri v. Rusya*, Başvuru No. 38004/12, 17 Temmuz 2018.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2020). *Engels v. Rusya*, Başvuru No. 61919/16, 23 Haziran 2020.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2020). *Şık v. Türkiye* (2), Başvuru No. 36493/17, 24 Kasım 2020.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2021). *Big Brother Watch ve Diğerleri v. Birleşik Krallık*, Başvuru No. 58170/13, 62322/14 ve 24960/15, 25 Mayıs 2021.

- Brachman, J. M. (2009). *Global Jihadism: Theory and Practice*. London and New York: Routledge.
- Cengiz, İ. F. (2022). Limiting/dissolving political parties due to terrorism: National responses of the UK, Spain, and Turkey under the review of the ECtHR. *Law & Justice Review*, 23, 103-132.
- Conway, M. (2006). Terrorism and the internet: New media-new threat?. *Parliamentary Affairs*, 59(2), 283-298.
- Council of Europe Counter-Terrorism Strategy. (2018). Council of Europe Counter-Terrorism Strategy (2018-2022). Erişim: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016808afc96#_ftn1
- Crilley, K. (2001). Information warfare: New battlefields terrorists, propaganda and the internet. *Aslib Proceedings*, 53, 250-264.
- Cumhuriyet. (2016). Tarih önünde utanacaksınız. Erişim: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/tarih-onunde-utanacaksiniz-625979>
- Fidler, D. P. (2016). Cyberspace, terrorism and international law. *Journal of Conflict & Security Law*, 21(3), 475-493.
- Furnell, S. ve Warren, M. (1999). Computer hacking and cyber terrorism: The real threats in the new millennium. *Computers and Security*, 18(1), 28-34.
- Hoffman, B. (2017). *Inside terrorism*. New York: Columbia Press.
- Jenkins, B. (1975). *High technology terrorism and surrogate war: The impact of new technology on low-level violence*. Santa Monica: RAND Cooperation.
- Kenneth, P. (2009). Winning the battle of ideas: Propaganda, ideology, and terror. *Studies in Conflict & Terrorism*, 32(2), 109-128.
- Özyürek, M. (2020). The state, tech companies and surveillance in the psychopolitical era. S. Kolukırcık (Ed.). *Digitalisation and Future of Digital Society*. Berlin: Peter Lang.
- Seth, H. (2018). *Evolving Tech, Evolving Terror*. Center for Strategic & International Studies. Erişim: https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/180322_evolving_tech_terror_harrison.pdf?GpUN2x6.58_hIq86bSoINpCOAq4efJ7Y.
- Sputniknews, (2020). İçişleri Bakanlığı, FETÖ/PDY, PKK/KCK, IŞİD ve DHKP-C'ye Yönelik Faaliyet Yürüttüğü Gereğiyle 6 Bin 743 Sosyal Medya Hesabı Kullanıcısı Hakkında Adli İşlem Başlatıldığını Açıkladı. Erişim: <https://tr.sputniknews.com/turkiye/2020081410426549>

24-icisleri-bakanligi-6-bin-743-sosyal-medya-hesabi-kullanicisi-hakkinda-adli-islem-baslatildi/

Walter, B. (2017). The new civil wars. *Annual Review of Political Science*, 469-86.

Weimann, G. (2004). *www.terror.net: How modern terrorism uses the internet*. United States Institute of Peace, 5–11, Erişim: <https://www.usip.org/sites/default/files/sr116.pdf>

Extended Abstract

The number of digitalised online content has rapidly exploded in the last two decades. Such content on social media can be easily accessed, consulted, disseminated, and downloaded on tablets, computers, smartphones, and laptops. Social media has international characteristics and profound impacts beyond national borders. As a developing phenomenon, cyberspace eases communication and information through social media. These social media features are also used for malicious purposes and cause security threats. For instance, terrorist organisations may use social media to communicate with each other, recruit new terrorists, spread their messages, and incite targeted audiences for terror attacks (including lone wolf attacks). Disseminating manipulative messages or extremist contents of terrorism through social media may lure people into involving in the purported cause of terrorist activities. For these reasons, security threats caused by social media are dealt with by national and international authorities on the basis of multilateralism and cooperation. Both national and international authorities are disposed to take further legal measures against terror-related content on social media.

Therefore, the European Court of Human Rights (ECtHR) has adopted a broader perspective regarding the freedom of expression and press, which does not contain the expression of propagating, inciting, or praising terrorism. The Council of Europe (CoE) has introduced measures against such security threats on social media through the Committee on Counter-Terrorism (CDCT) and adopted the Warsaw Convention on the Prevention of Terrorism and the Council of Europe Counter-Terrorism Strategy for 2018-2022. The ECtHR applied these measures in its case law and, moreover, interpreted the right of freedom of expression under the guise of the need for freedom and security. The use of social media for terrorist propaganda is a new phenomenon. ***Şık v. Türkiye (2)*** is a rare case to reveal this subject's extent. In this case, the applicant, Ahmet Şık, was charged with imprisonment for the crime of terrorist propaganda. The applicant shared social

media content as well as published articles in a web-based journal, which made propaganda for the terrorist organisations named PKK (The Kurdistan Workers' Party), DHKP-C (The Revolutionary People's Liberation Party/Front) and FETÖ/PDY (Fethullah Terrorist Organization/The Parallel State Structure). These contents and articles were released just before and after the failed military coup attempt and intense terrorist attacks in Turkey. The Constitutional Court of the Republic of Turkey and the local criminal court have pointed out the social media contents, and journal articles in question as these materials propagated terrorism. The Turkish Constitutional Court evaluated the content and context of those sharing and articles on social media with their social perception and effects on people at the time of publication and confirmed that the crime of terrorist propaganda was committed with factual evidence.

However, the ECtHR decided that the applicant's detention was not based on reasonable suspicion and factual evidence. For the ECtHR, the detention measure was not lawful and not prescribed by law. The ECtHR argued that the Turkish Constitutional Court did not examine whether the interference in question had a legitimate aim and was necessary for a democratic society. Consequently, the resolved interference violated the applicant's freedom of expression and press. The evaluation of the factualness of evidence in criminal law differs between the Turkish courts and the ECtHR. The ECtHR has an incoherent approach in terms of terrorist-related expression. The case of *Şık v. Türkiye (2)* demonstrated that the ECtHR adopted an inconsistent line for using social media for terrorism. The ECtHR did not provide a broader margin to Turkey, despite the fact that the CoE adopted legal frameworks against the use of social media with the aim of terrorist activities and new threats caused by social media. In conclusion, this paper analyses how the international and national law systems respond to terror-related online content on social media by considering the CoE and the European Court of Human Rights case law.

¹ Bkz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2012). Ahmet Yıldırım v. Türkiye, Başvuru No. 3111/10, 18/12/2012.; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2021). Big Brother Watch ve Diğerleri v. Birleşik Krallık, Başvuru No. 58170/13, 62322/14 ve 24960/15, 25 Mayıs 2021.; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2020). Engels v. Rusya, Başvuru No. 61919/16, 23 Haziran 2020.; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2018). Mariya Alekhina ve Diğerleri v. Rusya, Başvuru No. 38004/12, 17 Temmuz 2018.; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2006). Gabriele Weber ve Cesar Richard Saravia v. Almanya, Başvuru No. 54934/00, 29 Haziran 2006.

² Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - AİHM. (2020). Şık v. Türkiye (2), Başvuru No. 36493/17, 24 Kasım 2020.

³ Bkz. Cengiz, 2022, ss. 125-126.